

ISSN 2149-9845

E-ISSN 2636-7807

TÜRKİYE
DİN EĞİTİMİ
ARAŞTIRMALARI
DERGİSİ

TURKISH JOURNAL OF RELIGIOUS EDUCATION STUDIES (TJRES)

مجلة بحوث التربية الدينية التركية

Sayı 6 / Number 6

İzmir - 2018

TÜRKİYE DİN EĞİTİMİ ARAŞTIRMALARI DERGİSİ

Turkish Journal of Religious Education Studies

Türkiye Din Eğitimi Araştırmaları altı ayda bir yayımlanan uluslararası ve hakemli bir dergidir.

Turkish Journal of Religious Education Studies is an international, peer reviewed and biannual journal.

Sayı/Number 6 • Aralık/December 2018 • ISSN 2149-9845 • E-ISSN 2636-7807

İmtiyaz Sahibi ve Yazı İşleri Müdürü / Owner and Chief Executive Officer

Mehmet BAHÇEKAPILI

Baş Editör / Editor in-Chief

Mustafa USTA

Sayı Editörü / Editor

Safnaz ASRİ

Editörler / Editors

Siebre MIEDEMA (VU University Amsterdam)	Christopher G. ELLISON (The University of Texas at San Antonio)
Cemal TOSUN (Ankara Üniversitesi)	Recai DOĞAN (Ankara Üniversitesi)
Muhittin OKUMUŞLAR (Konya Necmettin Erbakan Üniversitesi)	Zeki Salih ZENGİN (Yıldırım Beyazıt Üniversitesi)
Nurullah ALTAŞ (Atatürk Üniversitesi)	Michael NIELSEN (Georgia Southern University)
Ahmet KOÇ (Marmara Üniversitesi)	Friedrich SCHWEITZER (Eberhard Karls Universität Tübingen)
Mehmet BAHÇEKAPILI (İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi)	Süleyman AKYÜREK (Erciyes Üniversitesi)
Safnaz ASRİ (İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi)	Mohammed DERRADJ (University of Algeria II)
Ednan ASLAN (Universität Wien)	Kenan SEVINÇ (Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi)
Zuhal AĞILKAYA ŞAHİN (İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi)	Murat Şimşek (Necmettin Erbakan Üniversitesi)

Kitap Değerlendirme Editörleri / Book Review Editors

Hakkı KARASHAHİN (İzmir Katip Çelebi Üniversitesi)	Ahmet GEDİK (İzmir Katip Çelebi Üniversitesi) -
Ahmet Ali ÇANAKCI (İzmir Katip Çelebi Üniversitesi)	

Yayın Kurulu / Editorial Board*

Zuhal AĞILKAYA ŞAHİN, İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi (TURKEY)	Ayman AGBARIA, University of Haifa (ISRAEL)
Muhsin AKBAŞ, İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi (TURKEY)	Süleyman AKYÜREK, Erciyes Üniversitesi (TURKEY)
Ednan ASLAN, Universität Wien (AUSTRIA)	Safnaz ASRİ, İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi (TURKEY)
Nedim BAHÇEKAPILI, Islamitische Universiteit Europa (HOLLAND)	Mehmet BAHÇEKAPILI, İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi (TURKEY)
İrfan BAŞKURT, İstanbul Üniversitesi (TURKEY)	Bayraktar BAYRAKLI, Marmara Üniversitesi (TURKEY)
Beza BİLGİN, Ankara Üniversitesi (TURKEY)	Ahmet Ali ÇANAKCI, İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi (TURKEY)
Mohammed DERRADJ, University of Algeria II (ALGERIA)	Abdurrahman DODURGALI, Marmara Üniversitesi (TURKEY)
Recai DOĞAN – Ankara Üniversitesi (TURKEY)	Christopher G. ELLISON, The University of Texas at San Antonio (USA)
Ahmet GEDİK, İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi (TURKEY)	Recep Emin GÜL, İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi (TURKEY)
Hülya HACİSMAİLOĞLU, İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi (TURKEY)	Michael NIELSEN, Georgia Southern University (USA)
Hakkı KARASHAHİN, İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi (TURKEY)	Recep KAYMAKCAN, Sakarya Üniversitesi (TURKEY)
Ahmet KOÇ, Marmara Üniversitesi (TURKEY)	Mustafa KÖYLÜ, Ondokuz Mayıs Üniversitesi (TURKEY)
Muhittin OKUMUŞLAR, Necmettin Erbakan Üniversitesi (TURKEY)	Siebre MIEDEMA, VU University Amsterdam (HOLLAND)
Friedrich SCHWEITZER, Eberhard Karls University (GERMANY)	Halil İbrahim ŞENAVCU, İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi (TURKEY)
Bülent UÇAR, Universität Osnabrück (GERMANY)	Mustafa USTA, Marmara Üniversitesi (TURKEY)
Prof. Dr. Edmunt WEBER, Universität Frankfurt am Main (GERMANY)	Samet YAĞCI (İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi (TURKEY))

*Soyadına göre alfabetik sırada / In alphabetical order by surname

Kapak Tasarımı / Cover Design

Furkan Selçuk Ertargin

Tasarım / Graphic Design

Mehmet BAHÇEKAPILI - Safnaz ASRİ

Baskı / Printed By - Baskı Tarihi / Printed Date

Limit Ofset – 25.012.2018

yapılan değişikliklerden ve nedenlerinden bahseder. Öncelikle yapılan bu değişikliklerin teolojik nedenlerden dolayı yapıldığını söyler. Metinleri kopyalayanlar dönemlerinin teolojik tartışmalarından etkilenmişler ve metinlere kendi teolojik görüşlerine daha yakın (teolojik muhaliflerinin görüşlerine daha uzak) yönde bazen eklemeler bazen de çıkarmalar yapmışlardır. Yazar Mesih'in yaradılışıyla ilgili teolojik tartışmaları, Adoptionist (sadece insan), Doketik (sadece tanrı) ve Separationist (hem insan hem tanrı) yaklaşımlar bağlamında konuyu örnekleyerek açıklamaktadır. Yazar, yazarların kasti olarak yaptığı metin değişikliklerinin ya bilinçsiz olarak veyahut iyi niyetlerinden ötürü yaptığını söylemektedir.

Metnin değiştirilmesinde teolojik nedeni dışında başka faktörler de etkili olmuştur. Ehrman bu konuyu "Metnin Sosyal Dünyaları" başlığını taşıyan son bölümde ele almaktadır. Yazar ilk dönem Hıristiyan toplumu içerisinde tartışma konusu olan üç konuyu ele alır. Bunlardan biri içsel bir tartışma olup kadının kilisedeki rolü üzerinedir. İkinci tartışma Hıristiyan olmayan Yahudiler hakkındadır. Yazar, erken dönem içerisinde Yahudi bir mezhep olarak tarih sahnesine çıkan Hıristiyanlığın nasıl Yahudi düşmanı bir din haline geldiğini metin analizleri üzerinden göstermektedir. Son tartışma ise muhalif paganlara yöneliktir. O bu tartışmanın apolojistik kaygılar nedeniyle metin üzerinde bazı değişikliklerin yapılmasına neden olduğunu belirtir.

Bu tartışmaların hepsi günümüzde Yeni Ahit olarak adlandırdığımız kitabın oluşmasında etkili olmuşlardır. Yazar, günümüzde ki mevcut şekliyle Yeni Ahit'i insan elinden çıkmış olarak kabul eder. Dahası orijinal farz edilen nüshanın da Tanrı sözü olmayıp insan sözü olduğunu söyler.

Warner, E. (2017). Rus mitleri (M. Kireççi, Çev.). Ankara: Phoenix, 136s.

Rukiye BİLİCAN*

E-mail: mail:re_87@live.be

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-0987-4754>

Elizabeth Warner (1940), Rus folkloru ve etnografyası hususunda önde gelen yazarlardandır. Slav çalışmaları bölüm başkanı, Ustinov Enstitüsü, merkezî ve Doğu Avrupa

* Doktora öğrencisi, İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.

çalışmaları müdürü olan emekli profesör Warner, günümüzde halen Durham Üniversitesi'nde ders vermektedir.

Elizabeth Warner bu eserinde Rus mitoslarının kısa tarihçesini, bu mitosların farklılıkları ve içeriklerini, Hıristiyanlığın gelmesiyle birlikte mitoslarda gerçekleşen değişikliklere yer vermektedir. Kitap, giriş ve sonuç kısımları da dahil olmak üzere on bölümden oluşmaktadır. Her bölüm kendi içinde alt bölümlere ayrılır. Mitosa veya destana yer verilmeden önce bölüm başlarında konuyla ilgili kısa bir açıklamada bulunulmuştur. Sonuç kısmından sonra konuyla ilgili ilave okumalar için öneriler ve dizin bölümleri yer almaktadır. Bununla birlikte kitapta konuyla ilgili görsellere (çizimler ve fotoğraflar) de yer vermiştir.

Warner kitabın giriş bölümünde Rusların farklı kültürel yapılarına ve etnik gruplarına dikkat çekerek, Rus Mitolojilerinin köklerine ilişkin bilgiler vermiştir. Yazar burada 'Rus Mitleri' başlığını açıklığa kavuşturarak Ruslarda mitolojiye konu olan anlatıların, destanların ve hikayelerin neler olduğuna dair açıklamalarda bulunmuştur. Folklor ve etnografya çalışmalarının verilerinin bu araştırma alanında kullanılmasının önemine değinmiştir.

Girişten sonra "Pagan Tanrıları" bölümünde Kiev Ruslarının Hıristiyanlık öncesi ve sonrası süreçle birlikte pagan kültürüyle ilgili açıklamalarda bulunmuştur. Perun ve Volos, Stribog, Dzhbog ve Kors, Mokosha ve Simarg gibi Tanrı ve Tanrıçalarla ilgili mitoslara yer vermiştir. Bölümün devamında Düalist inanç başlığı altında Kiev ve çevredeki bölgeler ve diğer kasabaların, Hıristiyanlık sonrası birtakım avantajlardan faydalanarak eski pagan tanrılarını 'çok çabuk' unuttuklarını fakat yine de yeni dinlerdeki pagan tesirinin bulunduğu konusunda bilgilendirmiştir. Bölümün son alt başlığında, Hıristiyanlığın kabulünden sonra pagan tanrılarından Volos ve Perun'un, Aziz Vlasii ve peygamber İlya'ya dönüştürüldüğüne değinmiştir. Buradan pagan tesirinin anlaşıldığı gözlemlenmektedir.

İkinci bölümü "dört element su, ateş, toprak ve hava" başlığı altında toplamıştır. Dört element ile ilgili hikayelere yer veren yazar, bunların Rus mitoslarındaki yerini, anlam ve önemini neler olduğunu, olumlu ve olumsuz yönlerine dair bilgileri kaleme almıştır. Su ile ilgili mitos ve halk öykülerinde su sakinleri, ırmak ve denizlerle ilgili anlatılara, ateşle ilgili mitoslarda soba/ocağın önemi ve ateşin yıkıcı bir güç olduğuna dair anlatılara yer verilmiştir. Toprakla ilgili mitoslarda toprağın tohum ve tarımla ilişkisi dolayısıyla yeni yaşam vermesi, bu sebeple 'ana' olarak nitelendirilmesini ele almıştır. Hava ile ilgili mitoslarda ise rüzgar örneğini vermiştir. Rüzgarın, insanların dua ve dileklerini duyduğuna dair olumlu anlatılarına rastlandığı gibi rüzgarın yıkıcı özelliğine vurgu yapan anlatılara da yer verilmektedir.

"Cinler ve mekan ruhları" adlı üçüncü bölüm, Rus mitoslarında yer alan cinler ve mekan ruhlarıyla ilgilidir. Bununla birlikte Domovoi ve Rusalka gibi ruhani varlıklar, Leshii ve Vodyanoi gibi kötü ruhlarla ilgili mitoslara yer verilmiştir.

Dördüncü bölüm ölüler ve öbür dünya ile ilgilidir. Ölülerin ve öteki dünyanın önemi ve bunun Rus mitoslarında ve aynı zamanda Hıristiyanlık geldikten sonra kutsal yazılardaki yerini konu edinmiştir. Ölümle ilgili alt başlıklarda yer alan konular “vaktinde ve vakitsiz ölenler”, “büyücülerin, intihar edenlerin ve diğer büyük günahkarların ölümleri”ni ele almaktadır. Öbür dünyayla ilgili alt başlıklarda halk inancında öteki dünyanın nasıl görüldüğü, ruhların yolculukları, ‘*legendy*’** ve kutsal beyitlerde’ ve ‘*Skazki*’***de öbür dünya’ ile ilgili yer alan anlatıları konu edinmiştir.

Büyücüleri ele aldığı beşinci bölümde Rusların büyü ve cadılık inancıyla ilgili çok ehemmiyet verilmeyen mitolojilerin özünde önemli ayrıntılar içerdiğini belirtmiştir. Yazar büyüün kullanımı ve uygulamasıyla ilgili açıklamalarda bulunmuş, kadın büyü uygulayıcılarından olan Ved’ma ve Koldun’ya’dan bahsetmiştir. Onlarla ilgili bazı öykülerin “şeytani’ ve ‘kara’ sanatlar gibi Hıristiyan kavramlarıyla renklendirilmiş’ olduğunu açıklamaktadır. Bununla birlikte erkek büyücü olan Koldun’dan da bahsetmiştir. Bu bölümde yazar, cadılar ve büyücülerin fiziksel özelliklerini, neler yaptıkları, nerelerde bulduklarına dair bilgilere yer vermiştir.

Son bölüm, “Ejderhalar ve Baba-Yaga” bahsine ayrılmıştır. Yazar, Rus mitolojisinde ejderhanın yerini anlatmıştır. Burada ejderhanın halk öykülerindeki yeri, neler yaptığı, rolü, kahramanlarla savaşları, cinsiyet farkı ve bunun ejderhanın amaç ve eylemlerini etkilemesi gibi ejderhalarla ilgili yer alan hikayeleri konu edinmiştir. Bir başka mitolojik figür olan Baba-Yaga ile yazar bölümü sonlandırmıştır. Baba-Yaga’nın görünüşü ve nitelikleri, evi ve evinin özellikleri ve son olarak ise Baba-Yaga’nın belli sebeplerden ötürü acımasız bir düşmana dönüşebileceği hikayelerine yer vermiştir.

İlave okumalar ve dizin ile birlikte kitap toplamda 136 sayfadan oluşmaktadır. Eserde konuları süsleyen görsellere de yer verilmiştir. Yazar konuları anlaşılır bir üslupla ele almakla birlikte konunun genişliği ve çok yönlülüğü nedeniyle zorunlu olarak sınırlandırmıştır. Fakat sonuç bölümünden sonra ilave okumalar için önerilerde bulunulmuştur. Eser, Rus mitoslarıyla ilgili ön bilgi edinmek isteyenler için yeterli bilgi sunmaktadır.

** *Legendy*: dinsel efsaneler (Warner, 2017, s.11.).

*** *Skazki*: kutsal boyuttan yoksun, halk öyküleri (Warner, 2017, s.11.).